



Riktlinjer och åtgärder för friluftslivsarbetet i Örnsköldsviks kommun

Godkänd av förvaltningschefgruppen
2015-01-15



Antagen av: Förvaltningschefsgruppen	Dokumentnamn: Riktlinjer för friluftslivsarbete	Ärendebeteckning: /Ärendebeteckning/ /Ärendemening/
Dokumentägare: Förvaltningschef, Samhällsbyggnadsförvaltningen	Dokumentansvarig: Enhetschef, fritidsenheten	Publiceras: Örnkom www.ornskoldsvik.se/friluftsliv
Ersätter dokument: Naturvårdsprogrammet, delvis Idrotts- och friluftsstrategi- programmet, delvis	Revideras: Två mandatperioder efter antagande	Utvärderas: Varje mandatperiod
Relaterade dokument: Friluftspolitisk strategi Friluftspolitisk policy		

Bakgrund

Kultur- och fritidsnämnden antog 2006 *Idrotts- och friluftstrategiprogrammet* och fastslog då även att en friluftslivplan skulle upprättas för att underlätta arbetet med friluftsliv. År 2010 upprättades ett naturvårdsprogram där kommunfullmäktige bland annat fastslog följande åtgärd:

”En friluftslivplan skall tas fram med beskrivningar av friluftslivsvärden, friluftslivsområden, anläggningar, aktiviteter, säkerställande, tillgänglighets och utvecklingsfrågor mm.”

(Naturvårdsprogrammet 2011-2014 Kommunfullmäktige 2010-09-26 § 153)

Syfte och mål

Riktlinjerna är en av tre dokument som är styrande för Örnsköldsviks kommun i arbetet med friluftsliv. Policy anger huvuddragen av vad kommunen vill uppnå, strategin beskriver hur dess intentioner ska uppfyllas och riktlinjerna innehåller konkreta åtgärder. Riktlinjerna är en bruttolista över viktiga åtgärder och är en grund för förvaltningarnas



prioriteringar och arbete med friluftsliv. Målet är att friluftsföråklor får en långsiktig, samlad och samverkande hantering.

Utgångspunkter

- Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.
- Geografiskt omfattar riktlinjerna hela Örnsköldsviks kommun.
- Den nationella friluftspolitiken konkretiseras på lokal nivå och omsätts i konkreta åtgärder.
- Ansvarer för politikområdet friluftsliv ligger på kultur- och fritidsnämnden, men det faktiska arbetet spänner över flera av kommunens verksamheter. Det förvaltningsöverskridande anslaget som kommer till uttryck genom bland annat naturgruppen har uppmärksammats nationellt och har bidragit till att Örnsköldsviks kommun utsågs till Sveriges friluftskommun 2011. Riktlinjerna utgår från och vidareutvecklar detta breda arbete.
- År 2010 biföll riksdagen regeringens proposition *Framtidens friluftsliv* (Prop.2009/10:238) som år 2013 kompletterades med mätbara mål. Den nationella friluftspolitiken innehåller tio målområden och visar på sambanden mellan friluftsliv och andra politikområden. Det är en av utgångspunkterna för riktlinjerna och det lokala arbetet i Örnsköldsviks kommun.
- Kommunfullmäktige har beslutat att avsätta en miljon per år fram till 2018 för ett ”friluftslift” som finansierar prioriterade riktlinjer och åtgärder.

Friluftsliv för alla

Strategi: Kommunen ska öka möjligheterna till utevistelse genom att tillgängliggöra information.

Riktlinjer/åtgärder:

Ta fram en förvaltningsövergripande, kartbaserad webb kring natur- och kulturlandskapet, friluftsliv, fiske, kulturmiljöer, parker och aktiviteter

Marknadsföra utflyktsmål och uteaktiviteter i samverkan med föreningslivet. Särskilt fokus på barnfamiljer och personer med funktionsnedsättning.

Kommunen ska vid olika informationsinsatser, kopplat till friluftsliv och besöksmål i natur- och kulturlandskapet, visa på möjligheten att nyttja kollektivtrafik, cykelleder och gångstråk.

Ta fram en informationskarta över Örnsköldsviks kommuns möjligheter till utomhusupplevelser kopplat till friluftsliv, idrott, motion och lek.

Strategi: Skolor och förskolor nyttjar närnaturen regelbundet och rutinmässigt.

Riktlinjer/åtgärder:

Ta fram en långsiktig plan för säkerställande och utveckling av skolans närnaturområden för utepedagogik, friluftsliv, idrott och lek.

Strategi: Kommunen ska arbeta för att den bostadsnära naturen ska upplevas trygg och tillgänglig.

Riktlinjer/åtgärder:

Utveckla och vidmakthålla utemiljöer för livskvalitet kring alla LSS-boenden och särskilda boenden.

Genom information om djur och natur skapa en trygghet i att vistas i naturen

Strategi: Ett antal naturområden/anläggningar för friluftsliv ska ha särskilt hög tillgänglighet.

Riktlinjer/åtgärder:

Ta fram en tillgänglighetsplan. Planen ska prioritera naturområden/anläggningar utifrån aktiviteter som ska hålla särskilt hög tillgänglighet samt föreslå åtgärder och utformning.

Naturområden/anläggningar för friluftsliv med särskilt hög tillgänglighet ska marknadsföras.

Dialog och samverkan

Strategi: Samarbeta med föreningslivet för friluftaktiviteter som är öppna för allmänheten.

Riktlinjer/åtgärder:

Utreda möjligheterna att tillsammans med föreningslivet ordna organiserade utflykter och motionspromenader runt om i kommunen.

Kommunen ska verka för prova-på-aktiviteter utomhus i samverkan med föreningslivet. Särskilt fokus ska ligga på barn och unga under lov.

Kartläggning och behovsanalys av utomhusaktiviteter kopplat till idrott, friluftsliv, motion och lek.



Ta fram ett förslag på aktivitetsutveckling utifrån kartläggning och behovsanalys tillsammans med föreningsliv, skola och allmänhet.

Strategi: Utveckla och tydliggör formerna för samverkan tillsammans med civilsamhället.

Riktlinjer/åtgärder:

Inga riktlinjer/åtgärder till denna strategi.

Strategi: Dialog och samverkan ska ske med markägare i områden av särskilt intresse för friluftsliv.

Riktlinjer/åtgärder:

Nyttjanderättsavtal med markägare ska tecknas och uppdateras för de naturområden som kommunen önskar prioritera och tillgängliggöra.

Synliggöra samverkan mellan kommunen och markägare i informationen för de områden där nyttjanderättsavtal slutits.

Strategi: Samarbete ska ske med myndigheter och andra kommuner för att utveckla det lokala friluftslivet.

Riktlinjer/åtgärder:

Utveckla samarbetet med skogsstyrelsen för att precisera och prioritera områden där hänsyn ska tas till sociala värden.

Översyn av samrådsområden för skogsbruk som finns redovisade i kommunens översiktsplan.

Strategi: Kommunen ska hålla sig uppdaterad och informerad om aktuell forskning kring friluftsliv.

Riktlinjer/åtgärder:

Inga riktlinjer till denna strategi

Strategi: Kommunen ska samverka med fiskevårdsområdesföreningar och fiskerättsägare för fiskevård och utveckling av sportfiske samt hållbar fisketurism.

Riktlinjer/åtgärder:

Aktivt verka för att fiskevårdsområden bildar samverkansföreningar i respektive älvdals vattensystem till gagn för samförvaltning av fiskeresursen.

Hållbarhet och utveckling

Strategi: Friluftsliv och organiserad verksamhet ska beaktas i besluten för de kommunala naturreservaten.

Riktlinjer/åtgärder:

Översyn av reservatsbesluten för Hörnsjöns och Alneskogens naturreservat.

Utred möjligheterna att bilda naturreservat i Svartjärnsterrängen

Strategi: Kommunen ska verka för en utvecklad och hållbar naturturism.

Riktlinjer/åtgärder:

Vidareutveckla befintlig handledning för hållbart företagandet i natur- och kulturlandskapet.

Stärka befintligt branschnätverk för naturturismentreprenörer.

Prioritera och kvalitetssäkra de viktigaste kommunala naturbesöksmål och aktivitetsmöjligheter som ska marknadsföras för medborgare och besökare.

Tillsammans med näringen ta fram en strategi för natur-/äventyrsturism som kopplas samman med turismutvecklingen i Höga kusten.

Stödja den långsiktigt hållbara utvecklingen av fisketurism i Moälvens vattensystem.

Delta i utvecklingen av besöksnäringen längs Sagavägen genom idén om en Sagaled för exempelvis hundspann, skoter, vandring och cykel.

Strategi: Kommunen ska bevara, förvalta och utveckla natur- och kulturlandskapet samt synliggöra möjligheterna till friluftsliv för boende och besökare.

Riktlinjer/åtgärder:

Inventera de områden, objekt och anläggningar som kommunen ansvarar för och fastställa deras behov av underhåll och skötsel.

Genomföra en översyn av kommunens organisation för drift och skötsel av natur-, friluftslivs- och parkområden med tillhörande anläggningar.



Utifrån ovanstående inventering och översyn ska behovet av resurser, både ekonomiska och personella, för drift och skötsel samt långsiktigt strategiskt arbete utredas.

Ta fram serviceåtaganden för kommunala anläggningar i natur- och kulturområden.

Tillsammans med länsstyrelsen utreda möjligheten att tillgängliggöra de grottor och skrevor som inte är iordningställda i Skallbergets naturreservat.

Uppdatera översiktsplanens förteckning över områden av särskilt intresse för friluftslivet, inklusive deras aktuella gränsdragningar.

En plogad isbana på Bäckfjärden för skridskoåkning, skidåkning och promenader anläggs årligen om väderförhållandena tillåter.

Strategi: Vid utveckling av naturområden ska det ske utifrån en helhetssyn där natur-, kultur- och friluftsvärden beaktas och samverkar.

Riktlinjer/åtgärder:

Pilotprojekt för lokal planering av två tätortsnära naturområden med helhetssyn och hög delaktighet. Ett område knutet till en serviceort och ett område inom centralorten. Trygghet, tillgänglighet och säkerhet ska särskilt beaktas.

Genesmon med det arkeologiska friluftsmuseet och Alneskogens naturreservat ska utvecklas med ett helhetsperspektiv när det gäller natur-, kultur- och friluftsvärden.

Strategi: Den tätortsnära naturen ska bevaras och utvecklas tillsammans med lokala aktörer och allmänhet.



Riktlinjer/åtgärder:

Pilotprojekt för lokal planering av två tätortsnära naturområden med helhetssyn och hög delaktighet. Ett område knutet till en serviceort och ett område inom centralorten. Trygghet, tillgänglighet och säkerhet ska särskilt beaktas.

Ta fram en definition av tätortsnära natur för Örnsköldsviks kommun och redovisa den geografiskt.

Strategi: Allemansrättens rättigheter och skyldigheter ska förmedlas till allmänhet och besökare

Riktlinjer/åtgärder:

Dialog kring allemansrätten med friluftslivets aktörer till exempel genom tema på Natur- och friluftstinget.

Förmedla kunskap om allemansrätten genom skyltmaterial, broschyrer och webben för de stora språkgrupperna i Örnsköldsviks kommun.

Strategi: Världsarvet Höga Kusten ska användas som en del i utveckling och marknadsföring av friluftslivet i kommunen för allmänhet och besökare.

Riktlinjer/åtgärder:

Information om vårt världsarv ska synliggöras på kommunens webb och vid ett antal strategiska platser i Örnsköldsviks kommun.

Ta fram en utvecklingsplan för Gullviks friluftsområde och Gullviks havsbad kopplat till världsarvet Höga Kustens värden.

Strategi: Medborgarnas vanor och upplevelser kring friluftsliv ska regelbundet följas upp och utvärderas



Riktlinjer/åtgärder:

Besöksmätningar ska genomföras regelbundet i områden/anläggningar av särskilt intresse för friluftsliv.

Besöksenkäter ska genomföras i prioriterade områden

Den enkätundersökning som genomfördes 2012/2013 kring medborgarnas utevistelse, fysiska aktivitet, friluftsvanor samt hållbart resande ska följas upp med en ny enkät.

Ansvar och uppföljning

Årligen

Respektive nämnd prioriterar och arbetar in strategin i den årliga planeringen och redovisar i årsbokslutet de åtgärder i riktlinjerna som genomförts utifrån strategin. Prioriteringar och samordning sker genom naturgruppen för att ekonomiska och personella resurser ska kunna användas effektivt. Naturgruppens förslag ska godkännas av förvaltningschefsgruppen i oktober för nästkommande budgetår.

Arbetet med friluftsliv utifrån policyn återkopplas årligen i Natur- och friluftstinget.

Varje mandatperiod

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att varje mandatperiod sammanställa förvaltningarnas och nämndernas arbete med friluftsliv utifrån strategi och policy samt rapportera till kommunstyrelsen.

Varje mandatperiod ska kultur- och fritidsnämndens sammanställning läggas fram till natur- och friluftstinget för utvärdering av kommunens arbete.

Revidering

Policy, strategi och riktlinjer gäller för två mandatperioder från antagandet men kan aktualiseras tidigare. Riktlinjerna är den mest konkreta styrningen och är en bruttolista över åtgärder som följer den friluftspolitiska strategin. Detta innebär att en förvaltning kan ändra eller göra tillägg under de två mandatperioder den gäller utifrån aktuella förhållanden så länge de följer strategin och svarar mot policyn.